

Søndag d. 17. marts 2013, Randers Baptistkirke
 Prædiken af Søren P. Grarup
 Indgangslæsning: 1. Korinterbrev kap. 1 v. 22-24.
Prædikentekst: Lukasevangeliet kap. 1 v. 26-38.
og Mattæusevangeliet kap. 13 v. 31-32.

Vi fejrer i dag Marias bebudelsesdag – eller mere præcist: Vi fejrer Jesu undfangelse.

Hvis man overhovedet kan måle størrelsen af undere, så er Jesu undfangelse et lige så stort under som hans opstandelse fra de døde og hans himmelfart - - dette under vender bare så at sige den anden vej: At Guds Søn, som selv er Gud, og som fra evighed til evighed råder og regerer med Faderen i Helligåndens enhed (som en gammel lovprisningsformular siger) – den Evige, den Hellige, den Grænseløse, Skaberens tager plads som et totalt magtesløst, mikroskopisk embryo i en pigestrop.

Hovedpersonen – Guds Søn – er ikke selv til stede i beretningen om begivenheden. Vi møder englen og vi møder Maria, som skulle være Guds Søns mor. Men som det altid sker, når et nyt menneske undfanges, så går der nogen tid, før det kan konstateres, at et nyt borte menneske er på vej.

Som beretningen er giv et os, er det ikke englen, vi skal være optaget af. Vi kan sagtens finde mennesker, som med religiøs entusiasme kredser om alt, hvad der har med engle at gøre. Men af Ny Testamente lærer vi, at engle – ordet betyder blot sendebud – de er skabninger som os selv, og overdreven interesse for dem, kommer bare til at skygge over det budskab eller den hjælp, de er sendt med. Vi skal ikke lade os benøve af engle.

I beretningen er pigen Maria den synlige, tilstedeværende hovedperson – selv om den egentlige hovedperson er det barn, der skal undfanges under hendes hjerte.

Også Maria gøres til genstand for megen religiøs romantisering og endda tilbedelse. Det er jo især den katolske kirke, som i sin tradition mener at vide mange ting om Maria, som evangelieberetningerne ikke kender til, og som kan få enfoldige sjæle til nærmest at guddommeliggøre Maria. Så vidt går den katolske kirke dog ikke officielt, og vore katolske brødre og søstre her til lands vil nok lægge afstand til et guddommeliggørende syn på ”Guds Moder”.

Men hele denne Mariadyrkelse har jo fået os protestanter i mange generationer siden reformationen til nærmest at lægge Maria i mølposen sammen med julepynten. Hun er jo nødvendig for historien om Jesu fødsel. Men derud over ved vi ikke rigtig, hvad vi skal stille op med hende. Og det er en skam. For Maria er med i evangelieberetningen, fordi hun selv, hendes liv, hendes valg og hendes færd har et evangelium – et godt budskab fra Gud – at fortælle.

Så lad os nu prøve at betragte hende og følge hende og se, hvad hun kan lære os i dag.

Lukas’ beretning om Marias bebudelse er første gang, vi møder hende. Vi får at vide, at hun var forlovet med Josef. Hvis Josef havde selvstændig virksomhed som tømrer eller husbygger, så har han været omkring 30 år, hvilket var myndigheds- og selvstændighedsalderen for mænd.

Maria har – hvis familien fulgte almindelig skik – været omkring 15 år (plus/minus) – i den alder var piger giftefærdige - altså efter vore normer kun en halv voksen pupertetspige.

Oftest fremstilles hun som en særlig ren og from pige. Det har hun måske også været. Hun fulgte tilsyneladende lovens bud og god moralsk skik: Som ugift var hun i hvert fald jomfru.

Efter at kirkefaderen Augustin o. år 400 havde formuleret læren om arvesynden – en lære, som vi baptister sjældent går meget op i – fandt nogle frem til, at Guds Søns mor måtte være undtaget fra arvesynden – at hun selv var undfanget ubesmittet. Og det skulle så kvalificere netop hende til at blive Guds Søns mor.

Men læg mærke til engels hilsen til hende. I den hilsen gemmer sig også hendes kvalifikation til den opgave at være Guds Søns mor: ”Herren er med dig, du benådede!” Og senere siger englen til hende: ” Frygt ikke, Maria! For du har fundet nåde for Gud.”

Dét var hendes kvalifikation: At hun havde *fundet nåde for Gud*. Hun havde som alle andre brug for Guds nåde, og når hun kunne stå i Guds tjeneste, så var det ene og alene af Guds nåde.

Men hun var på mange måder bemærkelsesværdig.

Senere hører vi om hyrderne på marken ved Betlehem: ”En Herrens engel stod for dem, og Herrens herlighed strålede om dem, og de blev grebet af stor frygt.” Blot ved dette syn!

Det, der forfærder Maria, er ikke det uvante syn af en engel, men englens hilsen: ”Herren er med dig, du benådede!” Havde hun mon allerede som stor pige den indsigt, at Herrens nærvær og hans nåde ikke nødvendigvis var ensbetydende med, at livet blev en lykkens dans på roser, men meget vel kunne betyde et grumme besværligt, smertefuldt liv? Jeg tror næppe, at mange 15-årige i dag ville tænke sådan.

Den dag stilles hun over for et valg, som kommer til at bestemme resten af hendes livsbane. Gud vil, at hun skal være mor til hans søn. En ting er, at hun ikke forstår, hvordan det skal gå til – og det er jo ikke så sært. Men hun kunne vel have svaret: ”Det tør jeg ikke,” eller ”det vil jeg ikke.” Men det er som om englens forsikring: ”Intet er umuligt for Gud,” giver hende modet og tilliden, måske ydmygheden til at svare: ”Se, jeg er Herrens tjenerinde. Lad det ske mig efter dit ord!”
Vi ser en pige med dyb tillid til Gud.

Den tillid skulle hun få god brug for. For det var ikke spor morsomt at være ugift og gravid i et samfund som Nazaret. Hun risikerede, at forlovelsen gik sig en tur. Mattæus fortæller, at Josef overvejer at skille sig fra hende i stilhed for ikke at bringe hende i vanry. Men gennem en drøm beroliger Gud Josef, som påtager sig opgaven som Guds Søns stedfar.

Men hvad der kunne have været værre for Maria var, at hvis der var nogle lovkyndige af den strenge skole, så risikerede hun faktisk stening iflg. Moseloven. Måske var det grunden til, at hun rejste hen til sin slægtning Elisabeth – eller også ville hun bare hen at se, hvordan det gik hende, som var blevet gravid på sine gamle dage. Vi ved det ikke.

Dér hos Elisabeth bekræftes englens budskab for hende. Og har der været gran af tvivl i hendes pigesind, så vejres den tvivl væk af Elisabeths ord til hende.

Maria synger sin lovsang. Vi sang med på den før i Eivind Skeies salme ”Vi synger med Maria.” I sin lovsang låner hun ord fra profeten Samuels mor Hanna - hendes lovsang findes i 1. Samuelsbog kap 2. Så iflg. Lukas møder vi en ganske ung pige, som er godt kendt med Skriftens ord.

Hendes lovsang er udtryk for, at hun holder fast ved sin tillid til Gud – måske endda at tilliden styrkes. Efter tre måneder – nu begynder det så småt at kunne ses på hende, at hun venter sig – så tager hun hjem til landsbysamfundet i Nazaret. Nu kan de snakke og sladre alt det, de vil. Hun bærer sit barn – Guds barn.

Så går der godt fem måneder. Så kommer kejseren på tværs af alle planer med sin folketælling. Juleberetningen behøver vi ikke at gå i detaljer med her. Det har været en barsk oplevelse for den unge Maria.

En lille detalje om Maria skal vi have med. Da hyrderne har været hos den lille familie for at se barnet, og de har fortalt, hvad englen havde sagt til dem om dette barn, så skriver Lukas: ”Maria gemte alle disse ord i sit hjerte og grundede over dem.” Næsten det samme skriver han igen om hende ved en senere lejlighed – Jesus som 12-årig i templet.

Maria var sådan et menneske, der gemte ord i sit hjerte. Hun må have været god at tale med – ikke bare må hun have samlet meget sammen i det hjerte at øse af, men hun var også god til at lytte.

Familien bor i Betlehem måske hen ved et par år. Det var næppe det store problem for en håndværker som Josef at slå sig ned et nyt sted. Inden for disse første to år får familien fint besøg af de første hedninger, der opsøger Jesus, - de tre vise mænd fra Østerland, som kommer for at tilbede jødernes nye konge. Og så må familien flygte, da kong Herodes vil den nyfødte konge til livs og anretter et barnemord i Betlehem.

Ja, der var grund til at forfærdes over englens hilsen: ”Herren er med dig, du benådede!” At stå i Guds tjeneste er ingen loppetjans i denne verden.

De lander i Egypten, hvor de er i sikkerhed for Herodes, og vender først tilbage til Nazaret efter Herodes' død.

Da drengen bliver 12 år skal han ”stå bar mizwah” – en slags jødisk konfirmation – og Maria og Josef tager ham med til templet i Jerusalem. Så kender vi historien om, at han ikke er at finde i rejsefølget, og de finder ham først efter 4 dages søgen – i templet, hvor han holder de lærde travlt beskæftiget med dybsindig debat. Og han belærer sine forældre med svaret: ”Hvorfor ledte I efter mig? Vidste I ikke, at jeg bør være hos min far?” – En stærk påmindelse om, hvem det i virkeligheden var, Maria og Josef havde fået betroet ansvaret for.

Iflg. Johannes spiller Jesu mor en vigtig rolle ved Jesu første under ved brylluppet i Kana. Her er det Maria, der så at sige sætter begivenheden i værk ved at sige til bryllupstjenerne: ”Hvad som helst han siger til jer, det skal I gøre.”

Næste gang vi møder Maria er det kun i andres omtale. Jesus er i synagogen i Nazaret. Han har læst af profeten Esajas og sagt, at disse ord netop var ved at gå i opfyldelse. Men nazaræerne afviser ham, for: ” Er det ikke tømreren, Marias søn og bror til Jakob og Joses og Judas og Simon? Bor hans søstre ikke her hos os?”

Vi ved altså, at Maria foruden Jesus også fik fire andre sønner og nogle døtre. Og de var alle almindeligt kendt i Nazaret.

Markus nævner ikke Josef i denne sammenhæng – det gør Lukas. Men herefter forsvinder Josef helt ud af billedet. Og næste gang vi møder Maria, er det i Kapernaum, hvor Jesus har lagt sin base, og hvor Maria og Jesu brødre også er med. Josef nævnes ikke. Det er meget sandsynligt, at Josef er død – ellers ville han nok være over 60 år, og det er 10-15 år mere end gennemsnitslevealderen på den tid. Hvis faderen døde, så var det den ældste søns pligt at tage vare på sin mor. Måske er det derfor, Maria er med i Kapernaum og tilsyneladende også på Jesu vandring helt til Jerusalem.

I Kapernaum bliver det hele for meget for Marias moderhjerne. Jesus arbejder med alle de mennesker, der vil tale med ham og helbredes af ham, dag og nat, og han har ikke engang tid til at spise. Nogle beskylder ham for at være besat og stå i ledtog med Beelzebul, de onde ånders fyrste.

Maria vil redde sin søn, og sammen med nogle af hans brødre går hun hen for at hente ham ud. Det nægter Jesus med ordene: ” Hvem er min mor og mine brødre? Se, her er min mor og mine brødre. For den, der gør Guds vilje, er min bror og søster og mor.”

Mange vil opfatte sådan et svar som en – måske uforkammet – afvisning eller fornægtelse af en kærligt bekymret mor. Men var det nu også det? I samme sammenhæng er der en kvinde, der udbryder: ” Saligt er det moderliv, som bar dig, og de bryster, du diede!” Og Jesus svarer: ” Javist! Salige er de, som hører Guds ord og bevarer det!” Det er jo netop sådan, vi har lært Maria at kende – som en, der hører Guds ord og bevarer det i sit hjerte.

Jesus afviser endelige fornægter ikke sin mor. Tvært imod. Han gør hende til forbillede, rollemodel for andre. For den salighed – den lykke, som var hendes, nemlig at Gud var med hende og at hun havde fundet nåde for Gud – den lykke – og det besvær, den smerte, der fulgte med – var ikke forbeholdt hende, men åben for enhver, som vil lytte til Guds tiltale og gå ind i Guds vilje, ind på Guds vej i hans tjeneste.

Næste gang vi møder Maria er ved Jesu kors. Af alle Jesu venner er det tilsyneladende kun fem kvinder, heriblandt Jesu mor, og disciplen Johannes, der vover sig hen i nærheden af retterstedet Golgata.

Vi kan vel næppe helt sætte os ind i den smerte, Maria har følt, da hun stod der og så sin søn blive tortureret til døde. Han var jo både hendes barn – måske hendes forsørger og beskytter som enke – og hele livet siden den dag i Nazaret havde hun set ham og håbet på ham som frelseren, Guds Søn. Hun har aldrig råbt højt om det, hun vidste fra begyndelsen – men hun har gemt det i sit hjerte.

Fra korset ser den lidende Jesus ned på sin mor og på den discipel, han elskede (sådan kaldes Johannes i Johannesevangeliet). Og han siger: ”Kvinde, dér er din søn.” Og til Johannes siger han: ” Dér er din mor.”

Fra den time tog disciplen hende hjem til sig.

Det var iflg. skik og brug ellers Jesu brødres opgave nu at tage sig af deres mor. Men Jesus ville det altså anderledes.

Nogle teologer mener, at evangelisten her sætter Maria som et symbol for kirken – og deraf kommer tanken om kirken som folkets moder. Men det kan jo diskuteres. Hvad vi derimod ved – ikke fra Ny Testamente, men fra andre rimeligt pålidelige kilder – er, at Johannes tog Maria med sig til Efesus, hvor han boede på sine meget gamle dage, og at Maria også endte sine dage dér. Så Johannes gjorde altså som den døende Jesus ønskede.

Men inden hun når så langt, møder vi hende mindst én gang til. Når jeg siger ”mindst”, er det fordi påskeberetningen myldrer med Mariaer – det var et meget almindeligt kvindenavn på den tid. Og det er ikke helt klart, om Jesu mor f. eks. var med ved Jesu grav - - det er muligt, at hun var det.

Men sidste gang hun udtrykkeligt er nævnt er i Apostlenes gerninger. Efter beretningen om Jesu himmelfart, står der, at apostlene gik op i ovensalen, hvor de plejede at holde til – altså dér, hvor Jesus havde indstiftet nadveren – og: De holdt alle i enighed fast ved bønnen, sammen med kvinderne og Jesu mor Maria og hans brødre.

Så langt kender vi Marias historie. Og hvad kan vi så tage med os fra den historie? Det er vel næsten overflødigt at opsummere det – og måske ser du ting i Marias liv, som jeg ikke får øje på. For mig handler historien om ydmyghed, villighed til at tjene, om at lytte til Guds ord og tiltale og at bevare ordene i hjertet (hvor er det vigtigt i vores ordflygtige tid!). Historien handler om dyb, fast tillid til Gud og om at blive i den tjeneste, det kald, Gud har givet, selv om det koster både besvær og smerte.

Og så handler historien om Guds nåde og trofasthed – en trofasthed, der kommer til udtryk ikke mindst i Jesu agtelse af og omsorg for sin mor, en agtelse og omsorg, der ikke bliver mindre af, at hun må dele den med alle andre, der hører Guds ord og bevarer det.

Historien om Marias bebudelse og Jesu undfangelse er virkelig historien om det lille sennepsfrø, der er mindre end alle andre frø, men spirer og bliver et stort træ: Guds Søn, bliver et foster i en pigemave for at blive hele skabningens frelser.

Men også Maria var jo som et sennepsfrø – en almindelig bette pige, som på så mange måder blev et stort vidnesbyrd om Guds nåde og trofasthed, som også vi må stille os til tjeneste under.

Amen.